

PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARI MAXSUS FAN O'QITUVCHILARINING MEDIAKOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

Hafizov Akmal Rustamovich

Buxoro energetika, neft va gaz sanoati texnikumi
o'quv ishlar bo'yicha director o'rinbosari

Email: aznavur-uz@mail.ru

Tel: +99890 718-98-01

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15425652>

Annotatsiya

Tezida professional ta'lim muassasalari maxsus fan o'qituvchilarining mediakompetentligini rivojlantirish zarurati va dolzarb muammolari yoritiladi. Texnik infratuzilmaning yetarli emasligi, raqamli savodxonlikning pastligi, metodik resurslarning cheklanganligi va motivatsiya muammolari asosiy to'siqlar sifatida ko'rsatiladi. Ularni bartaraf etish uchun texnik ta'minotni yaxshilash, raqamli ko'nikmalarni oshirish va rag'batlantirish tizimini yaratish taklif etiladi.

Kalit so'zlar: Mediakompetentlik, raqamli savodxonlik, professional ta'lim, texnik infratuzilma.

Аннотация

В тезисе рассматривается необходимость развития медиакompetентности преподавателей специальных дисциплин профессиональных образовательных учреждений. Основные проблемы связаны с недостаточной технической базой, низкой цифровой грамотностью и мотивацией. Предлагаются меры по улучшению инфраструктуры, развитию цифровых навыков и стимулированию педагогов.

Ключевые слова: Медиакompetентность, цифровая грамотность, профессиональное образование, техническая база.

Abstract

The thesis highlights the need to develop media competence among vocational education teachers of special subjects. Key challenges include limited technical infrastructure, low digital literacy, and lack of motivation. Solutions such as improving infrastructure, enhancing digital skills, and motivating teachers are proposed.

Keywords: Media competence, digital literacy, vocational education, technical infrastructure.

O'zbekiston ta'lim tizimi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida sifat va raqobatbardoshlikni oshirish yo'lida tub islohotlar olib bormoqda.

Xususan, professional ta'lim muassasalarida zamonaviy texnologiyalarga moslashgan, ijodkor va raqamli savodxon mutaxassislar tayyorlash ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Bunday sharoitda o'qituvchilarning, xususan, maxsus fan o'qituvchilarining mediakompetentligini rivojlantirish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. O'zbekistonda 2022-yilda qabul qilingan "Raqamli ta'lim kontsepsiyasi" ham ta'lim jarayoniga zamonaviy raqamli vositalarni keng jalb etishni, o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini oshirishni asosiy maqsadlardan biri sifatida belgilagan. Professional ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biri — raqobatbardosh, ijodkor va axborot texnologiyalaridan samarali foydalana oladigan mutaxassislar tayyorlashdan iboratdir.

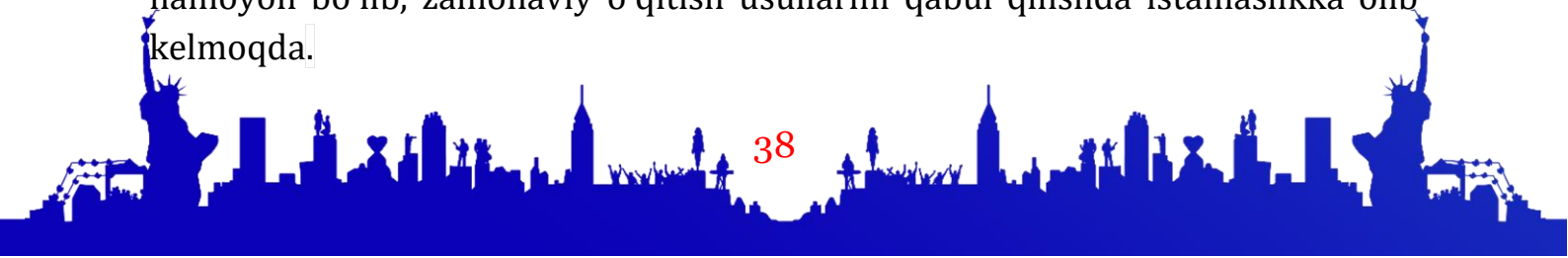
UNESCO ta'rifiga ko'ra, mediakompetentlik bu — shaxsning zamonaviy axborot va media muhitida tanqidiy fikrlash asosida axborotni qabul qilish, tahlil qilish, qayta ishlash va uzatish qobiliyatidir. Professional ta'lim muassasalarida mediakompetentlikning o'rni ayniqsa dolzarb hisoblanadi. Chunki maxsus fan o'qituvchilari nafaqat o'z fan sohasida chuqur bilimga ega bo'lishi, balki zamonaviy raqamli vositalardan foydalanib, ta'lim jarayonini interaktiv va samarali tashkil eta olishi kerak. Mediakompetentlik darajasi yuqori bo'lgan o'qituvchi o'quv materiallarini raqamli formatda yaratish, multimediali ilovalar yordamida darslarni boyitish, talabalar bilan raqamli muloqotni samarali olib borish va zamonaviy onlayn ta'lim resurslarini tahlil qilish hamda integratsiya qilish kabi vazifalarni bimalol bajara oladi.

Media kompetensiyasi o'qituvchilarga zamonaviy ta'lim talablariga mos keladigan innovatsion pedagogik strategiyalarni amalga oshirish imkonini beradi, ularning o'qitish metodikasida dolzarbligini ta'minlaydi.

Professional ta'lim muassasalarida maxsus fan o'qituvchilari mediakompetentlik darajasini oshirishda bir qator muammolar mavjud:

- Ko'plab professional ta'lim muassasalari hali ham zamonaviy texnik vositalar bilan to'liq ta'minlanmagan. Internet tezligi past, multimedia jihozlari va interaktiv platformalardan foydalanish imkoniyatlari cheklangan. Ko'pgina kasb-hunar o'qitish muassasalarida samarali media ta'limi uchun juda muhim ahamiyatga ega bo'lgan yuqori tezlikdagi internet va multimedia vositalari kabi zamonaviy texnik uskunalar yetishmaydi.

- Ba'zi o'qituvchilar raqamli texnologiyalarni yetarlicha bilmasligi yoki ulardan qo'rqishi natijasida, zamonaviy o'qitish metodlarini qo'llashdan qochadilar. O'qituvchilarning salmoqli soni raqamli savodxonlikning pastligi namoyon bo'lib, zamonaviy o'qitish usullarini qabul qilishda istamaslikka olib kelmoqda.

•Mediakompetentlikni rivojlantirishga qaratilgan maxsus o'quv dasturlari va metodik qo'llanmalar yetarli emas. O'qituvchilar ko'pincha o'z tajribasiga asoslanib ishlaydi, bu esa tizimli yondashuvning yo'qligiga olib keladi.

•Raqamli texnologiyalarni o'rganish va ularni o'zlashtirish uchun qo'shimcha vaqt va kuch talab qilinadi. Ammo ko'plab o'qituvchilar bu jarayonga rag'batlantirilmagan. Rag'bat yoki rag'batlantirishsiz ko'plab ta'lim oluvchilar o'zlarining raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishni birinchi o'ringa qo'ymasliklari mumkin, bu esa past media kompetensiyasi tsiklini yanada abadiylashtirishi mumkin.

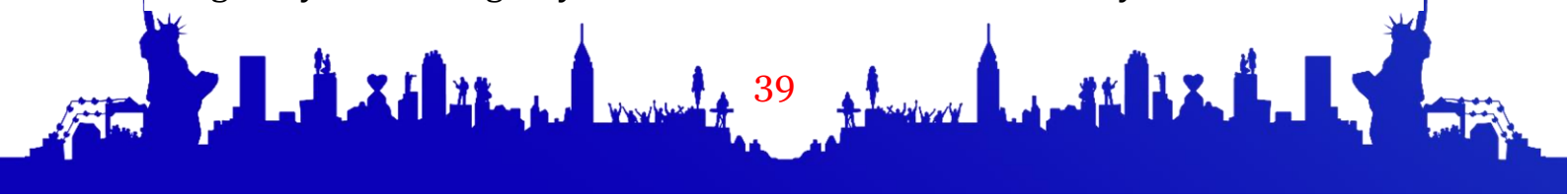
Muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi yechimlar taklif etiladi:

➤ Professional ta'lim muassasalarini yuqori tezlikdagi internet, zamonaviy kompyuter texnikasi va interaktiv ta'lim vositalari bilan ta'minlash zarur. Yuqori tezlikdagi internet va zamonaviy kompyuter texnikasi bilan ta'minlash kasb-hunarga o'qitish muassasalari uchun samarali ta'lim muhitini osonlashtirish uchun juda muhimdir. Interaktiv ta'lim vositalari shug'ullanishni kuchaytirishi va bo'lajak o'qituvchilarga etkazib beriladigan ta'lim sifatini oshirishi mumkin.

➤ Maxsus fan o'qituvchilari uchun qisqa muddatli o'quv kurslari, vebinarlar va seminarlar o'tkazish lozim. Maxsus fan o'qituvchilarining raqamli savodxonligini oshirish maqsadida qisqa muddatli o'quv kurslari, vebinarlar va seminarlarni muntazam tashkil etish zaruratga aylangan. Bunday kurslar o'qituvchilarga nafaqat texnik bilim va ko'nikmalarni beradi, balki ularning metodik mahoratini ham oshirishga xizmat qiladi. Qisqa muddatli o'quv kurslari va vebinarlar o'qituvchilarni axborot manbalarini tahlil qilish va onlayn platformalardan foydalanish ko'nikmalari bilan jihozlashi mumkin. Bu kurslar o'qitish amaliyotida dolzarbligini ta'minlash uchun ommaviy axborot vositalari materiallarini tayyorlash kabi amaliy dasturlarga qaratilishi kerak.

➤ Yuqori mediakompetentlik ko'rsatkichiga ega o'qituvchilarni moddiy va ma'naviy rag'batlantirish (masalan, mukofotlar, attestatsiya imtiyozlari) orqali raqamli kompetensiyalarni oshirishga undash mumkin. Attestatsiya imtiyozlari kabi moddiy va axloqiy rag'batlar ta'lim oluvchilarni raqamli ko'nikmalarini oshirishga yanada undashi mumkin.

➤ Maxsus fanlarga mos ravishda mediakompetentlikni shakllantirishga xizmat qiluvchi metodik materiallar, dars ishlanmalar va ko'rsatmalar ishlab chiqilishi lozim. Muayyan fanlarga moslashtirilgan uslubiy materiallar yaratish ommaviy axborot vositalari kompetensiyasini o'quv rejasiga integratsiyalashtirishga yordam berishi mumkin. Bu yondashuv ta'lim

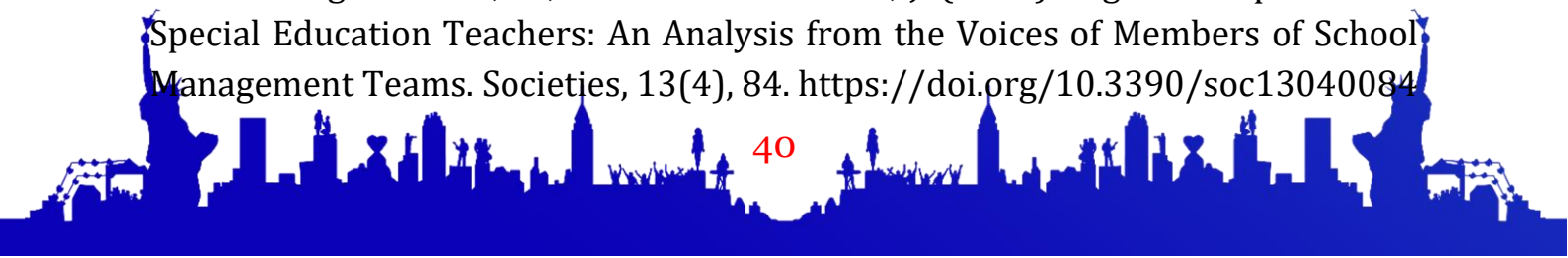
oluvchilarning media savodxonligini samarali o'rgatish uchun zarur vositalar bilan jihozlanishini ta'minlaydi.

Ushbu echimlar istiqbolli bo'lsa-da, o'zgarishlarga qarshilik ko'rsatish va ta'lim oluvchilar orasida mavjud vakolatlarining turli darajalari kabi muammolar amalga oshirishga to'sqinlik qilishi mumkin. Ushbu to'siqlarni bartaraf etish ta'lim sohasida ommaviy axborot vositalari vakolatlarini muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun juda muhimdir. O'zbekiston professional ta'lim tizimida maxsus fan o'qituvchilarining mediakompetentligini rivojlantirishda mavjud muammolar — texnik infratuzilmaning yetarli emasligi, o'qituvchilarning raqamli savodxonlik darajasining pastligi, metodik ta'minotdagi bo'shliqlar va motivatsiya yetishmasligi — tizimli chora-tadbirlar orqali bartaraf etilishi lozim. Yuqori tezlikdagi internet, zamonaviy raqamli texnika va interaktiv o'quv platformalariga keng kirish imkoniyatlarini yaratish, qisqa muddatli raqamli kompetensiya kurslari va vebinarlarni muntazam tashkil etish, shuningdek, o'qituvchilarning raqamli ko'nikmalarini rag'batlantirish va mukofotlash tizimini joriy etish kabi amaliy yechimlar bu yo'nalishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mediakompetent o'qituvchilarni tayyorlash orqali professional ta'lim muassasalari zamonaviy mehnat bozori talablariga mos keladigan, raqamli texnologiyalardan ongli foydalana oladigan, mustaqil fikrlovchi va ijodkor mutaxassislarni yetishtirish imkoniga ega bo'ladi. Bu esa, o'z navbatida, O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotga o'tish strategiyasiga, ta'lim sifatining xalqaro darajada raqobatbardosh bo'lishiga va barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga xizmat qiladi. Shunday ekan, professional ta'limda mediakompetentlikni rivojlantirish masalasi bevosita o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini oshirish, innovatsion ta'lim metodlarini keng joriy etish va ta'lim sifatini yangi bosqichga ko'tarish bilan chambarchas bog'liq bo'lib, zamonaviy pedagogik strategiyalarning ajralmas qismi sifatida ko'rilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Topuzyan, A., & Poghosyan, L. (2020). The Formation of Teachers' Media Competencies as a Problem of Modern Pedagogy. 18(2), 65–76. <https://doi.org/10.24234/MIOPAP.V18I2.384>
2. Compagno, G., Cappuccio, G., & Pedone, F. (2016). Digital Competence for the improvement of Special Education Teaching. Journal of E-Learning and Knowledge Society, 12(4), 93–108. <https://doi.org/10.20368/1971-8829/1134>
3. Montenegro-Rueda, M., & Fernández-Cerero, J. (2023). Digital Competence of Special Education Teachers: An Analysis from the Voices of Members of School Management Teams. Societies, 13(4), 84. <https://doi.org/10.3390/soc13040084>

4. Parkinson, J. (1998). The Difficulties in Developing Information Technology Competencies with Student Science Teachers. *Research in Science & Technological Education*, 16(1), 67–78.
<https://doi.org/10.1080/0263514980160106>
5. Арбузова, Е. Н., Alisultanova, I. A., & ГАЙРБЕКОВА, Р. С. (2023). Development of digital competence of teachers of special disciplines in the conditions of digitalization of education. *Экономика и Предпринимательство*, 9(158), 1152–1156. <https://doi.org/10.34925/eip.2023.158.09.223>
6. Marín, M., Valladares González, M. G., & Alfonso Moreira, Y. (2022). Interactive proposal for the development of digital competences. *Deleted Journal*, 5(2), 89–95. <https://doi.org/10.62452/3mb4rk57>
7. Кірдан, О., Кірдан, О., & Lytvynenko, V. (2024). Media education and formation of media competence of future teachers and education managers. *Проблеми Підготовки Сучасного Вчителя*, 1(29), 116–125.
[https://doi.org/10.31499/2307-4914.1\(29\).2024.305104](https://doi.org/10.31499/2307-4914.1(29).2024.305104)

